

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUMAS, FELICIA

Maica Siluana, cuvânt și slujire / Felicia Dumas ; carte
tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. - Iași : Doxologia,
2022

ISBN 978-606-9746-85-1

2

929

© DOXOLOGIA, 2022

ISBN: 978-606-9746-85-1

Felicia Dumas

Maica Siluana, cuvânt și slujire

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2022

CUPRINS

*Îi mulțumesc lui Dumnezeu și Îi sunt recunoscător
pentru că eu nu am avut un părinte duhovnicesc
care m-a născut, ci o maică duhovnicească*

† Nichifor Botoșăneanul,

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor7

1

Despre Maica Siluana din cărțile sale

I. O măicuță plină de dragostea față de semeni și cărțile sale	21
II. Maica Siluana: autoportret	34
III. Maica Siluana: portret bibliografic	46
IV. Teologia și trăirea în Hristos în cărțile Maicii Siluana	50
V. Firescul vieții în Hristos: bucuria și mulțumirea	62
VI. Sfaturi duhovnicești	69
VII. O traducere în limba franceză	78
VIII. Epilog	84

Mărturii ale roadelor apusene ale învățăturilor sale

Terapia seculară și spovedania ortodoxă în lumina învățaturii Maicii Siluana <i>Christine Artiga</i>	89
Mărturia mea despre Maica Siluana <i>Danielle Poinçot</i>	113
Mărturia mea despre Maica Siluana <i>Maica Sofronia</i> <i>Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului”</i> <i>Namur (Belgia)</i>	128
Maica Siluana – viața ca dăruire și împărtășire <i>Rareș Ionașcu</i>	141
Inconfundabilă, simțea că prin ea accezi la esențial... <i>Pr. dr. Răzvan Andrei Ionescu</i>	155
Voia Domnului <i>Pr. Daniel Schmid</i>	173
Scrisoare către Maica Siluana <i>Presbitera Marianne VDM Schmid</i>	178

**Îi mulțumesc lui Dumnezeu
și Îi sunt recunoscător pentru că eu
nu am avut un părinte duhovnicesc
care m-a născut, ci o maică duhovnicească**

Când mă gândesc la Maica Siluana, îmi vine în minte un fragment din viața Sfântului Antonie cel Mare. În „Patericul egiptean” este scris că, printre cei ce căutau răspunsuri și îndrumări în încercările pe care le aveau, erau și trei frați care veneau des, dar unul dintre ei nu întreba nimic. În mai multe dați venind și procedând la fel, Sfântul se miră și îi spuse celui din urmă: „Tu vii de atâta timp și nu întrebi nimic?” Iar el îi răspunde: „Îmi este de ajuns să te văd, Părinte”. În acest „Îmi este de ajuns să te văd” este o atenție pe întâlnire, pe persoană, care se manifestă în gesturi, într-un firesc. Atunci când vin la o întâlnire, deja copleșit de o întrebare, de un răspuns pe care îl urmăresc, nu mai văd și alte lucruri.

Pentru mine, întâlnirea cu Maica Siluana a avut loc într-o perioadă plină de dinamism, la puțin timp după Revoluție, când era o emulație duhovnicească; în toată țara a fost un har de care ne-am împărtășit cu toții, o bucurie reală de întâlnire a omului cu Dumnezeu, o descoperire de sens și de sevă, pe care mulți o căutau, dar nu știau cum să și-o formuleze. Pentru că era o uscăciune și

I

**O măicuță plină de dragostea
față de semeni și cărțile sale**

Multă lume a cunoscut-o și iubit-o pe Maica Siluana. Când o întâlneau prin oraș, oamenii îi spuneau „sărut-mâna”, îi zâmbeau cu bucurie și întorceau capul după ea. Mulți o cunoșteau din cărțile sale, de la biserică sau din conferințe. Prin cărți și conferințe am cunoscut-o și eu. Când a venit la Iași, mă bucuram de fiecare dată când o întâlneam, în biserică, pe stradă sau în Grădina Botanică din Copou, așa cum te bucuri, cu sfială, când te întâlnești cu un om sfânt. Aveam cunoștință de acest sentiment după ce îl văzusem în mai multe rânduri pe Părintele Cleopa și după binecuvântarea de a-l fi cunoscut îndeaproape pe părintele arhimandrit Placide Deseille, de vrednică pomenire. Nu mi-am imaginat însă nicio dată că voi avea îndrăzneala să scriu o carte despre dânsa. Și totuși mă voi strădui să o fac în aceste pagini, cu sfială și bucurie, făcând, cu toată dragostea, ascultare arhierescă.

Maica Siluana a fost iubită pentru dragostea pe care o arăta față de noi toți. După convertirea inimii sale la dragostea pentru Hristos, întreaga sa inteligență filozofică a fost pusă în slujba semenilor, prin organizarea de

conferințe și de seminarii, prin scrierea de cărți. Toate hrănite din experiența personală a întâlnirii la maturitate cu Domnul Hristos, în cele mai surprinzătoare și uneori mai întunecate locuri ale existenței umane (precum subteranele Bucureștiului), a dobândirii meșteșugului bucuriei, experiență pe care o împărtășea cu neobosită dragoste și energie tuturor celor care voiau să o asculte sau să o citească.

În partea ieșeană a vieții, Maica Siluana a fost Stareța Mănăstirii „Sfântul Siluan Athonitul” din centrul orașului, și coordonatoarea Centrului de Formare și Consiliere „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” (din Iași). Seminariile și sfaturile sale, conferințele și scrierile sale au ajutat să iasă din iadul deznădejdiei persoane uitate de toți, confruntate cu drame și abuzuri de care cei mai mulți dintre noi nici nu vrem să auzim. Vocația Maicii Siluana a fost aceea de a-i scoate din iadul deznădejdiei pe toți cei care rămăseseră prizonieri acolo, readucându-i la viață, la Viața în Hristos, și de a-i învăța pe toți cum să trăiască cu adevărat și pe deplin în Biserica Lui, bucuria întâlnirii vii cu El. Asemenea Părinților Bisericii și părintelui arhimandrit Placide Deseille, Maica Siluana le reamintește credincioșilor că scopul vieții creștine este unirea cu Dumnezeu:

„Așadar, scopul nostru este unirea cu Dumnezeu și meditația este calea de unire a minții cu El pentru a deveni cine suntem chemați de El să devenim. Acesta este marele deziderat al ortodoxului. Și cine reușește să dorească, să-și dirijeze dorința inimii în acest sens, va fi condus de

Duhul către Părinții care îl vor îndruma”. (*Cum să ne aflăm odihna de la gânduri*, p. 61).

Toate cărțile sale sunt expresia acestei lucrări de vindecare a sufletelor chinuite și grav rănite în timpul vieții, de inițiere a celor receptivi în cunoașterea de sine pentru identificarea păcatelor și eliberarea de ele, în trăirea unei vieți creștine autentice întru bucuria de a-L avea pe Hristos, în înaintarea pe Calea ce duce către unirea cu El, către sfințenie și îndumnezeire. Despre aceste cărți ale Maicii Siluana va fi vorba în prima parte a lucrării de față.

Roadele învățaturii sale au depășit granițele Iașilor și ale țării, regăsindu-se și în Apus, printre francofonii occidentali convertiți la Ortodoxie, sau cultivate de mulți români din diaspora care au avut șansa prониatoare de a o cunoaște. Partea a doua a cărții va cuprinde textele unora dintre ei, clerici și mireni, în mare parte psihoterapeuți ortodocși, care au avut amabilitatea de a scrie despre consecințele ontologice, duhovnicești și profesionale, ale întâlnirii lor cu Maica Siluana, ale seminariilor organizate de dânsa la care au participat, și pe care le-am tradus cu bucurie din limba franceză.

Cărțile Maicii Siluana au fost publicate la mai multe edituri religioase din diferite colțuri ale țării, iar spre sfârșitul vieții sale pământești, aproape exclusiv la Editura Doxologia a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei în cadrul căreia își desfășura activitatea misionară. Tipologic, ele pot fi încadrate în categoria „cărților de folos duhovnicesc”, adică de care cititorul se folosește pentru a spori duhovnicește.

În secvența a treia a cărții *Deschide cerul cu lucrul mărunț* (ce cuprinde o conferință din 2007 și întrebările-răspunsuri care au urmat-o), publicată la Editura Doxologia în 2013, cineva îi adresează Maicii Siluana următoarea întrebare: „Vă rog să ne spuneți titlurile cărților pe care le-ați scris”. Răspunsul Maicii este simplu și complexor, asemenea viețuirii sale: „N-am scris multe cărți. Am scris o carte cu voi, cu răspunsurile de pe site, *Împreună duminiri pe cale*, în mai multe volume, și *Meșteșugul bucuriei*” (p. 151).

Într-adevăr, așa numeroase cum sunt, dacă le punem una lângă alta, cărțile Maicii Siluana par a alcătui o singură lucrare, scrisă în mai multe volume, pentru (spre folosul și ajutorul) și despre cei răniți și vulnerabili sufletește, adică pentru noi toți cei pătimitori în fire, chemați la trăirea bucuriei întru Hristos din Ortodoxia în care am fost botezați. Sunt cărți care îmbină psihoterapia ortodoxă cu spiritualitatea și teologia, caracterizate printr-o dimensiune duhovnicească profundă, dublată de o dimensiune pedagogică clară și explicită. Prin conținutul lor, Maica Siluana își propune transmiterea, predarea mai departe a ceea ce a numit „meșteșugul bucuriei” învățat de la Domnul și trăit, experiat în fiecare clipă a vieții sale.

Voi încerca să mă refer pe scurt la unele dintre ele, la conținutul lor, din care voi extrage după aceea, în următoarele capitole ale cărții, o serie de cuvinte ale Autoarei care mi s-au părut a fi reprezentative pentru evidențierea unor tematici teologice și spirituale, și a unor aspecte definitorii din perspectivă (auto)biografică. Firește,

alegerea lor est una profund subiectivă, subiectivitate pe care o declar încă de la început. În virtutea aceleiași subiectivității, mă voi opri în aceste pagini și la traducerea în limba franceză a mai multor texte ale Maicii sub forma unei lucrări publicate la Editura Apostolia a Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale de la Paris. Se va contura astfel un portret bibliografic al Autoarei, ca o punte a rodirii învățaturii sale dinspre Răsărit înspre Apus.

Una dintre primele cărți ale Maicii Siluana, *Împreună duminiri pe cale*, cuprinde mai multe volume apărute mai întâi la Craiova, la Editura Mitropolia Olteniei (în 2007) și republicate apoi la Iași, la Editura Doxologia (în 2009, volumele I-V), epuizate în ambele ediții. Conținutul cărții este constituit din nenumărate întrebări-destăinuiri și răspunsuri publicate pe site-ul Centrului de formare și consiliere „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, la rubrica „Maica Siluana vă răspunde”. Ele sunt structurate pe câteva axe tematice, ce reprezintă tot atâtea coordonate ale învățaturii Maicii și ale meșteșugului ei de a însoți sufletele celor ce i se adresează dezgolindu-și neputințele omenești în lupta lor cu păcatul, pe calea îndreptării și a uceniciei întru despățimire: „căutări duhovnicești”, „războiri duhovnicești”, „alte frământări”, „nedumeriri și căutări”, „înălțări și poticniri pe calea credinței”, „suferințe, necazuri, întristări, încercări”, „familie, călugărie, singurătate”, „despre copii, părinți și durerile lor”, „sexualitate, castitate, păcate”, „mărturisiri”. Dincolo de dramele sfâșietoare aduse înaintea cititorului, cartea impresionează prin dragostea la fel de sfâșietoare a Maicii

autoare față de toți cei care-i scriu și-i cer ajutorul. În răspunsurile ei, toți îi sunt dragi, toți sunt „ai ei”, după cum vedem din formulele de adresare folosite în răspunsuri: „drag prieten necunoscut”, „Nicoleta mea dragă”, „Irina mea dragă”, „dragul meu băiat” etc.

Într-o altă carte, publicată în 2013 la Editura Doxologia, *Deschide cerul cu lucrul mărunț*, Maica Siluana își inițiază cititorii în teologia lucrului mărunț sau în taina referitoare la modul în care putem fi fericiți în viața noastră de zi cu zi. Lucrarea este structurată în trei părți, fiecare dintre ele cuprinzând câte o conferință, ținute de Autoare după cum urmează: una la Alba Iulia, care dă titlul cărții, una la Craiova (*Cine sunt eu?*) și una la Cluj (*Sursa depresiei omului modern*). Sunt abordate subiecte duhovnicești dintre cele mai interesante, dintre care menționăm în mod subiectiv, îndumnezeirea omului ca menire a lui, ca scop al vieții lui pământești, și alcătuirea omului din trup și suflet, dar și din duh, după cum afirmă mulți dintre Părinții greci și în continuitatea lor și Părintele arhimandrit Placide Deseille¹. Duhul omului, scrie Maica Siluana,

„este locul unde ne întâlnim cu Dumnezeu, unde Îl auzim pe Dumnezeu, unde Îl gustăm pe Dumnezeu, unde ne luminăm de Lumina lui Dumnezeu. Duhul nostru hrănit de Dumnezeu hrănește sufletul și ne luminează și ne hrănește sentimentele, dorințele, poftele noastre și le face

¹ Menționez aici titlul unei cărți a Părintelui arhimandrit, care precizează această alcătuire ternară: [*Corps – âme – esprit*] par un orthodoxe, Grenoble, Le Mercure Dauphinois, 2004.

sănătoase așa cum le-a făcut Dumnezeu, iar sufletul, la rândul său, hrănește trupul, care se înduhovnicește și el. [...] Când îl vedem pe părintele Teofil sau pe părintele Arsenie, vedem lucrarea Duhului Sfânt cu duhul omului” (*Deschide cerul cu lucrul mărunț*, pp. 10-11).

Ca în celelalte cărți ale sale, Maica Siluana se referă și în această lucrare la misiunea permanentă a vieții sale monahale: „Să-l ajut pe cel ce plânge ce se ascunde dincolo de suferința de care se plânge, ca să ceară de la Domnul vindecarea bolii” (p. 7).

O altă carte-bijuterie a fost publicată tot la Editura Doxologia, în 2015, cu un titlu superb, *Trupul omului – potir al Trupului Domnului*. De data aceasta, structura cărții este una binară, alcătuită fiind din alte două conferințe susținute de Maica-autoare-și-conferențiară: *Trupul omului – potir al Trupului Domnului* și *De ce ne e greu să iubim*. Prima dintre ele se referă la problema Sfintei Împărtășanii și la durerea trăită de Maica Siluana atunci când Domnul ne cheamă, la Liturghie, să-L gustăm și nimeni nu se apropie de El, nimeni nu se împărtășește. Devenită o problemă fierbinte și de actualitate lumească odată cu restricțiile sanitare din vremea pandemiei, împărtășirea credincioșilor cu Sfintele Taine este în continuare reprezentată în imaginarul autohton ca strâns legată de dobândirea vredniciei celor care doresc să se împărtășească, care o rărește și o face să se asemene cu un trofeu-recompensă. Or, după cum afirma adesea în predicile și sinaxele sale Părintele arhimandrit Placide Deseille, nimeni nu este vrednic să se apropie de Sfintele Taine; credincioșii le primesc cu conștiința smerită a

nevredniciei lor, ca hrană absolut necesară pentru înaintarea pe Cale, sporirea în credință și unirea cu Dumnezeu. Sau, cu cuvintele Maicii Siluana:

„Nimeni nu este vrednic de un asemenea dar! Doar că vrednicia necesară pentru a primi Darul stă în dorirea învrednicirii. În cererea milostivirii Domnului de a ne învrednici El, ca să ne apropiem” (*Trupul omului – potir al Trupului Domnului*, p. 6).

O a doua durere mărturisită de Maica în aceeași lucrare se referă la primirea Trupului și a Sângelui Domnului și nelucrarea ulterioară a darului primit. Ce facem după ce ne întoarcem de la biserică?, ne face să ne întrebăm Autoarea. Și tot dânsa ne ajută să găsim răspunsul cel bun: trebuie să lucrăm cu noi, cu ajutorul Sfintei Împărășanii, spre curățire. Pentru că Sfânta Împărășanie este focul care arde rădăcina păcatului. Cu totul minunate sunt rândurile despre desfătarea inimii credinciosului întru bucuria simțirii Domnului și a prezenței darului Duhului Sfânt după primirea Împărășaniei.

Maica Siluana nu a încetat să-și catehizeze cititorii, în diferite moduri și diverse dozaje, în fiecare dintre cărțile sale. Una dintre cele mai voluminoase și mai explicit alcătuite în chip de catehism, dar „altfel”, purtându-i marca și amprenta personală, este *Abecedarul bucuriei, Un altfel de catehism* cu Maica Siluana Vlad, publicată la Editura Agaton (Făgăraș), în 2017. Ea cuprinde transcrierea a numeroase emisiuni radiofonice realizate în perioada 2006-2007, emisiuni intitulate „Meșteșugul bucuriei”, a căror invitată permanentă a fost Maica Siluana, gazdă

fiindu-i teologul Picu Ocoleanu de la Universitatea din Craiova. Scopul emisiunii și implicit și al cărții este acela de a propune publicului un alt fel de catehism, viu și accesibil ca fond și ca formă, debarasat de „limbajul vechi și uneori greu de pătruns al catehismelor clasice”, după cum precizează Natalia Corlean, cea care se ocupă de editarea lucrării, în Cuvântul său înainte. Dacă forma se referă la limbaj, la stilul viu și inconfundabil al Maicii Siluana, fondul este alcătuit din expunerea aspectelor fundamentale ale învățaturii de credință a Bisericii Ortodoxe. Vom reveni pe larg la conținutul acestei lucrări în secvențele următoare.

În 2018, la Editura Doxologia a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, apărea cartea *Trăirea ortodoxă în contextul provocărilor de astăzi*. Structurată binar, în jurul a două tematici largi: *Despre familie și Trăirea ortodoxă în lumea de azi*, fiecare cu întrebări și răspunsuri, lucrarea cuprinde, după cum se precizează în subtitlu, conferințele Maicii Siluana la Cluj Napoca din perioada 11-12 noiembrie 2017. Ca și celelalte cărți ale Maicii Siluana, și aceasta surprinde vioicitatea, bucuria, fermitatea și franchețea cuvintelor sale. Experiența sa personală de revenire în Biserică, de descoperire a bucuriei credinței ortodoxe, reprezintă firul autobiografic la care recurge de fiecare dată spre exemplificare, ca strategie pedagogică principală de încurajare a cititorului în apropierea de Hristos și sporire în cele duhovnicești. Voind să știe ce înseamnă Ortodoxia și cercetându-l în această privință pe părintele Constantin Galeriu, Maica Siluana primește o lecție ușor dezamăgitoare pentru o persoană aflată la început